

tację 'damsel fly'".

Następnie na moją prośbę na tym forum internetowym autor uzupełnił relację o następujące obserwacje: „Zjawisko obserwowałem, niestety, z odległości około 6 metrów. Pstrągi atakowały, bardzo widowiskowo, ważki siedzące na czubkach roślin wodnych. Widziałem tandemy, ale nie wiem, czy one były wybiórczo celem ataków. Chodziło o małe różowe ważki, najprawdopodobniej *Calopteryx*

haemorrhoidalis. W końcu maja 2005 r. znowu będę nad Lozoyą, sprawdzę. Obecnie kombinuję odpowiednią imitację ważki. Imitacje imago ważek, zwane Libélulas, to wiosną standard hiszpańskich muszkarzy na okoniopstrągi”.

CIOS S. 2005. Pstrąg żerujący na dorosłych ważkach. *Odonatrix*, 1 (1): 5-7.

Pochodzenie wyrazów *ważka*, *Libellula*, *Odonata*

Stefan MIELEWCZYK

Origins of the words *ważka*, *Libellula*, *Odonata*. – *The first vernacular name of Odonata in Poland was panna (demoiselle, miss), which has been quickly replaced by the word ważka (a very small libra).*

Niewątpliwie pierwotną nazwą określającą ważkę była *panna* bądź *panna wodna*, co znajdujemy również w języku niemieckim – *Wasserjungfer* i francuskim – *demoiselle*. Nazwy takie odnoszono najczęściej do małych i wysmukłych przedstawicieli *Zygoptera*. Ważki, w przeciwieństwie do *koników polnych* (szarańczaki – *Orthoptera: Acridoidea*), nazywano także *konikami wodnymi*, podobnie jak w języku bułgarskim – *vodni končeta* (l. p. *vodno konče*).

Nazwę *panna* w odniesieniu do ważek użył po raz pierwszy Krzysztof Kluk w roku 1780 w dziele „Zwierząt domowych i dzikich, osobliwie krajowych, historii naturalnej początki i gospodarstwo”. W kolejnym dziele, „Zoologia czyli zwierzętopismo” z roku 1789, K. Kluk (przynajmniej jemu przypisuje się autorstwo) dla rodzaju *Libellula* wprowadza nazwę *ważka*. Niewykluczone jednak, że tę nazwę do rękopisu Kluka wpisał Paweł Czeniński, działacz Towarzystwa do Ksiąg Elementarnych, przez którego ręce przechodziło przytoczone dzieło. Przyjęta nazwa *ważka* odnosiła się do jedyne go wówczas rodzaju *Libellula*, ustanowionego przez Linneusza (Linnaeus, 1758).

Ważka oznacza bardzo małą wagę i jest dokładnym tłumaczeniem zdrobienia ważki w języku łacińskim: *libra* – waga → *libella* – mała waga →

libellula – bardzo mała waga czyli ważka. Jak można przypuszczać, takie właśnie było rozumowanie Linneusza, pomijając oczywiście polskie określenia. *Libra* (łac.), oprócz innych znaczeń, oznacza też wagę dwuszałkową, która, osiągając stan równowagi ważonego przedmiotu, wykazuje drobne wahania, charakterystyczne dla zawieszających w powietrzu ważek, zwłaszcza z rodzaju *Aeshna*.

Rozumowania niektórych autorów idą całkiem innymi ścieżkami. Nazwę *Libellula* chcą wyprowadzać od małej książeczki, którą przypominają złożone skrzydła niektórych ważek, np. z rodzaju *Calopteryx*: książka – *liber*, książeczka – *libellus*.

Libella oznacza też poziomnicę budowlaną czyli wagę wodną (niem. *Wasserwaage*). Przynajmniej w przeszłości używano poziomnicy (*libelli*) w kształcie litery T, przypominającej rekina młota, a z kolei do niego podobne są larwy ważek (lub on do nich), co zresztą może dotyczyć tylko larw *Lestidae*. Ale to są już zbędne dywagacje.

Natomiast pochodzenie nazwy *Odonata* jest bardzo proste. Powstała ona z połączenia dwóch wyrazów greckich: *odons* – żąb i *gnathos* – szczeka (1. para – *mandibulae*), przy nieznacznym wygładzeniu, zlatynizowaniu tej formy. Po prostu ważki – *Odonata* są owadami „zęboszczekimi”. Mają najbardziej uzębione szczęki 1. pary czyli żuwaczki (*mandibulae*), co jest cechą charakterystyczną dla całego rzędu. Nazwę *Odonata* wprowadził do nauki Fabricius w roku 1792.

Strategie pokarmowe larw ważek, czyli jak wyciągnąć chruścika z domku

Edyta SERAFIN

Feeding strategies of dragonfly larvae, or how to get out a caddisfly from its case. – *This note presents the techniques of foraging of dragonfly larvae on caddisfly*

larvae, with some comments on dealing with caddis cases. Researches showed that the success of dragonflies in catching larval caddisflies were associated with rup-

ISSN 1733-8239

Odonatrix

Biuletyn Sekcji Odonatologicznej Polskiego Towarzystwa Entomologicznego
Bulletin of the Odonatological Section of the Polish Entomological Society

Rok 1, numer 2 (lipiec 2005)

Polskie Towarzystwo Entomologiczne – Sekcja Odonatologiczna
Zakład Zoologii Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie